

УДК 338.45.01

DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-1-17>**Шашина Марина Володимирівна**

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки і підприємництва,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Берестейський проспект, 37, Київ, 03056, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6676-3316>

Недзельський Артем Олександрович

студент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Берестейський проспект, 37, Київ, 03056, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0083-0763>

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню оцінюванню ефективності управління ресурсами підприємства, як засобу забезпечення прибутковості. У даній статті докладно розглядається поняття "ресурси" та їх значення для функціонування підприємств. Обґрунтовано актуальність питань пов'язаних з ефективністю управління ресурсами підприємства та оцінкою цієї ефективності в сучасних умовах. Ресурсний потенціал підприємства є основою його соціального і економічного розвитку, і оцінка кількості та якості ресурсного забезпечення є ключовим аспектом оцінки фінансових, виробничих, трудових і інформаційних можливостей підприємства. Оцінка ефективності управління ресурсами характеризується комплексністю і може бути отримана через систематизацію результатів комплексного економічного аналізу. Така оцінка включає у себе узагальнюючі висновки про використання ресурсів на підприємстві. Найпоширенішим підходом до оцінки ефективності управління ресурсами на даний момент є метод діагностики ресурсного потенціалу, який використовує комплексний, системний та поетапний підхід. Під час діагностики досліджуються всі ресурси підприємства, і їх результати інтегруються в єдиний показник за допомогою експертного та рейтингового методів. Цей підхід дозволяє оцінити рівень ресурсного забезпечення, виявити диспропорції між ресурсами, визначити напрями розвитку ресурсів і встановити допустимі навантаження на підприємство. Виокремлено важливість оцінки ефективності управління ресурсами підприємства та наведено метод діагностики ресурсного потенціалу як популярний підхід для оцінки. Розглянуто ресурсне забезпечення підприємства з двох сторін: як економічна категорія, що виникає внаслідок взаємодії всіх ресурсів, і як основа підприємства, що включає систему показників, які описують наявні ресурси та їх резерви. Представлено схему управління ресурсами на підприємстві. Запропоновано перелік видів оцінки ефективності управління ресурсами підприємства. Представлено формулу та розрахунок інтегрального показника ефективності управління ресурсами підприємства з метою отримання цілісного уявлення про ефективність управління ресурсами та оцінки ступеня впливу управління ресурсами на кінцевий результат діяльності підприємства.

Ключові слова: оцінювання, управління ресурсами, забезпечення прибутковості, ресурсне забезпечення, інтегральний показник.

Shashyna Maryna, Nedzelskiy Artem
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

ASSESSMENT OF THE EFFICIENCY OF ENTERPRISE RESOURCE MANAGEMENT AS A PROFITABILITY TOOL

Abstract. *The article is devoted to the study of the evaluation of the efficiency of enterprise resource management as a means of ensuring profitability. This article examines in detail the concept of "resources" and their importance for the functioning of enterprises. The relevance of issues related to the efficiency of enterprise resource management and the assessment of this efficiency in modern conditions is substantiated. The resource potential of the enterprise is the basis of its social and economic development, and the assessment of the quantity and quality of resource provision is a key aspect of the assessment of the enterprise's financial, production, labor and information capabilities. The assessment of the effectiveness of resource management is characterized by complexity and can be obtained through the systematization of the results of a comprehensive economic analysis. Such an assessment includes generalizing conclusions about the use of resources at the enterprise. The most common approach to assessing the effectiveness of resource management at the moment is the resource potential diagnosis method, which uses a complex, systematic and step-by-step approach. During diagnostics, all resources of the enterprise are examined, and their results are integrated into a single indicator using expert and rating methods. This approach makes it possible to assess the level of resource provision, identify disproportions between resources, determine the direction of resource development and establish acceptable loads on the enterprise. The importance of evaluating the efficiency of enterprise resource management is highlighted and the method of diagnosing resource potential is given as a popular approach for evaluation. The resource provision of the enterprise is considered from two sides: as an economic category arising from the interaction of all resources, and as the basis of the enterprise, which includes a system of indicators that describe the available resources and their reserves. The resource management scheme at the enterprise is presented. A list of types of assessment of the efficiency of enterprise resource management is offered. The formula and calculation of the integral indicator of the efficiency of resource management of the enterprise are presented in order to obtain a holistic view of the efficiency of resource management and to assess the degree of influence of resource management on the final result of the enterprise.*

Key words: *assessment, resource management, profitability assurance, resource provision, integral indicator.*

Вступ. Сучасна управлінська наука продовжує свій розвиток і ставить перед підприємствами все нові завдання стосовно збільшення ефективності роботи та використання ресурсів. Через швидку зміну кон'юнктури ринку та зростаючий тиск конкуренції, компанії стикаються з постійними викликами і можуть зростати або зазнавати втрат в залежності від того, наскільки ефективно вони управляють своїми ресурсами. Захищати своє місце на ринку в умовах зростаючої конкуренції стає складніше. Підприємства мають постійно аналізувати та вдосконалювати свої процеси, щоб забезпечити ефективність та прибутковість. Оптимізація ресурсів стає стратегічно важливою для забезпечення економічної прибутковості, оскільки з розвитком технологій з'являються нові інструменти для оцінювання та оптимізації управління ресурсами, що дозволяє підприємствам бути більш ефективними. Такий стан справ сприяє

актуалізації проблем щодо ефективності управління обмеженими ресурсами, забезпеченні високого рівня корисного використання ресурсів, а також отримання необхідного рівня їх віддачі. Зважаючи на ці фактори, дослідження та розвиток методів оцінювання ефективності управління ресурсами стають важливим інструментом для підприємств, які прагнуть досягти прибутковості та стійкості в умовах сучасного бізнес-середовища. Не зважаючи на важливість оцінювання ефективності управління ресурсами, багато підприємств стикаються з викликами у розумінні та впровадженні цього процесу, тому основною проблемою є обґрунтування підходів та інструментів для оцінювання ефективності управління ресурсами з метою забезпечення прибутковості підприємства.

Матеріали та методи. У цій статті було використано методи дослідження для вивчення та аналізу питань, пов'язаних із

управлінням ресурсами підприємства та їх ефективністю, а також наукові дослідження вітчизняних вчених економістів, що досліджували аспекти оцінювання ефективності використання ресурсів підприємства. До основних методів відносяться аналітичний метод, який використовувався для розбору сутності поняття “ресурси” та їх ролі у функціонуванні підприємства. Через аналіз матеріалів встановлювалася важливість ресурсного забезпечення. Метод порівняльного аналізу застосовувався для порівняння різних видів ресурсів та їх впливу на ефективність управління. Різні типи ресурсів (матеріальні, технічні, фінансові, трудові) оцінювалися порівняльно. Системний аналіз використовувався для вивчення ресурсного потенціалу підприємства як складної системи, яка включає в себе різні елементи та взаємозв’язки між ними. Метод інтегрального підходу використовувався при розробці формули та розрахунку інтегрального показника ефективності управління ресурсами підприємства, що дозволяє узагальнити різні аспекти оцінювання.

Мета статті полягає в дослідженні поняття ресурсів та ресурсного потенціалу підприємства, а також визначенні сутності, складових та завдань оцінювання ефективності управління ресурсами підприємства, як інструмента забезпечення прибутковості.

Результати. Перш за все, варто визначити сутність поняття “ресурси”, яке можна трактувати як “запас” або “джерело”. До складу ресурсів підприємства відносять запаси сировини, матеріали, грошові кошти, працю та джерела їх формування. Таким чином, поняття “ресурси” можна трактувати як – систему, що складається з матеріальних та нематеріальних компонентів, які задіяні та використовуються під час виробництва. Ресурси можна також розглядати як систему, що складається з різних компонентів, які взаємодіють та використовуються під час виробництва і надання послуг. Ця система може бути оптимізована та покращена, щоб забезпечити більшу ефективність та прибутковість підприємства. Оцінка та управління ресурсами стає критично важливою для забезпечення оптимального

використання цих ресурсів та досягнення стратегічних цілей підприємства. Наведемо основні види ресурсів підприємства та їх характеристику:

1) Матеріальні ресурси – включають сировину, матеріали і оброблені продукти, які виникають під час різних етапів виробничого процесу. Взаємодія цих ресурсів зі засобами праці призводить до створення готової продукції.

2) Технічні ресурси – охоплюють всі засоби праці, які використовуються для забезпечення виробничих та технологічних процесів на підприємстві. Вони є важливим елементом для ефективного функціонування підприємства.

3) Нематеріальні ресурси – приносять власникам значний економічний прибуток, хоча вони не мають фізичної основи. Сюди входять об’єкти промислової власності, авторські права та об’єкти інтелектуальної власності.

4) Трудові ресурси – представлені людьми, які взаємодіють з засобами праці та предметами праці, створюючи готову продукцію в процесі виробництва.

5) Фінансові ресурси – кошти, якими розпоряджається підприємство для виконання своїх фінансових зобов’язань перед контрагентами [1].

Таким чином, ресурсне забезпечення підприємства представлене у вигляді складної системи елементів, які забезпечують умови для функціонування підприємства. Виходячи з цього, питання, які стосуються ефективності управління ресурсами підприємства та оцінювання ефективності такого управління стають все більш актуальними в умовах сьогодення.

Ресурсний потенціал підприємства це основа для його соціального та економічного розвитку, характеристика кількості та якості ресурсного забезпечення створює підґрунтя для якісної оцінки фінансових, виробничих, трудових та інформаційних можливостей суб’єкта господарювання. За допомогою ефективного використання ресурсів підприємство здатне виробляти продукцію високої якості і,

як наслідок, отримувати високий рівень віддачі, тобто прибуток. Ресурсне забезпечення підприємства розглядається з двох сторін:

- 1) Як специфічна економічна категорія, яка є результатом взаємодії всі ресурсів підприємства, як наявних так і прихованих;
- 2) Як економічна основа підприємства, яка складається з системи показників, які характеризують наявні ресурси, а також їх резерви [2].

Для обґрунтування методик до оцінювання ефективності управління ресурсами, перш за все, слід зобразити загальну схему управління ресурсами на підприємстві (рис. 1).

Варто зазначити, що оцінка ефективності управління ресурсами характеризується комплексністю, це означає, що таку оцінку можна отримати за допомогою систематизації результатів проведеного комплексного економічного аналізу. Така оцінка повинна містити в собі узагальнюючі висновки стосовно використання ресурсів на підприємстві. Якісне оцінювання повинно проводитися з дотриманням чіткої послідовності та забезпеченні відповідного рівня організації. Таким чином, можна трактувати оцінку як – результат обчислення та аналізу якісної та кількісної структури ресурсів підприємства. За допомогою оцінювання можна визначити ефек-

тивність використання ресурсів, готовність до виконання поставлених цілей, ефективність змін та вдосконалень, які відбуваються в управлінні щодо забезпечення належного рівня використання ресурсів.

На даний момент найпоширенішим підходом до оцінки ефективності управління ресурсами підприємства вважається метод діагностики ресурсного потенціалу, який проводиться за допомогою комплексного, системного та поетапного дослідження. Таким чином, за допомогою комплексного оцінювання ресурсів відбувається дослідження всіх ресурсів підприємства, які потім інтегрують в єдиний показник. Інтегрування відбувається за допомогою експертного та рейтингового методів. Зазвичай, під час поетапного оцінюванню робиться акцент на головні критерії, які характеризують здатність підприємства до вирішення його завдань та цілей.

Розвиток ресурсного потенціалу підприємства характеризується не лише збільшенням його рівня, але й впровадженням необхідних дій для ефективного управління якісними характеристиками ресурсного забезпечення. Кількісні характеристики відповідають за оцінку обсягу і швидкості відтворення певних ресурсів та ресурсного забезпечення в цілому, тоді як якісні – виступають підґрунтям, щоб

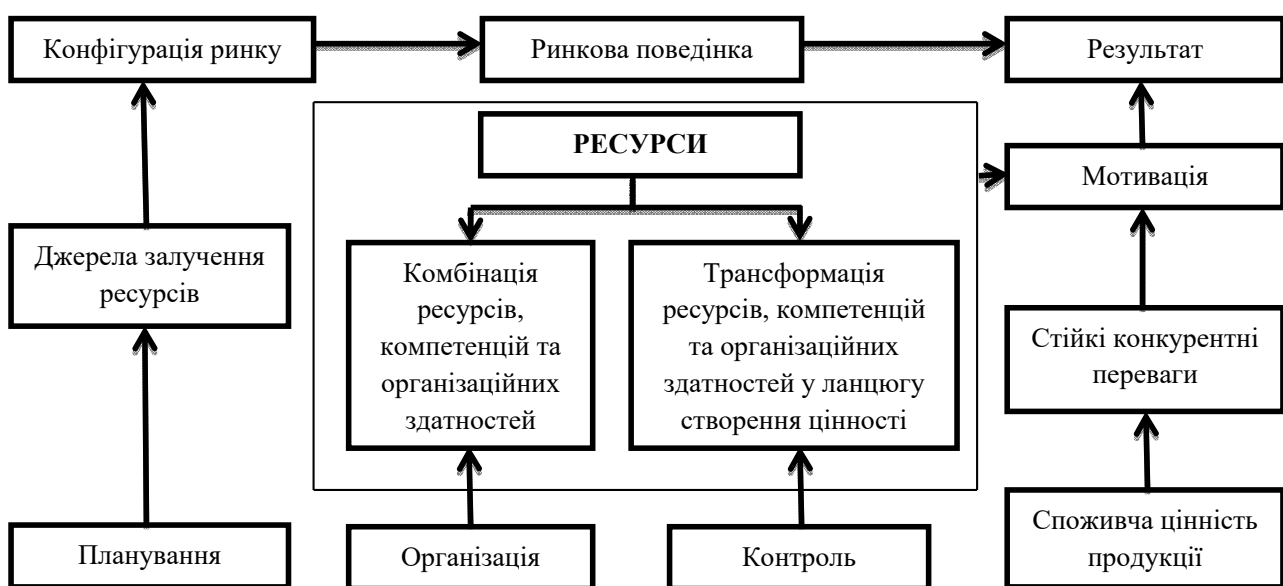

Рис. 1. Схема управління ресурсами на підприємстві

Джерело: складено на основі [6, с. 69]

визначити ефективність використання ресурсів. За допомогою використання наведених характеристик ресурсів підприємства можна:

- Визначити рівень ресурсного забезпечення підприємства;
- Оцінити наявність диспропорцій між ресурсами підприємства;
- Окреслити основні напрями розвитку ресурсів;
- Визначити допустимі виробничі, соціальні та економічні навантаження.

Ефективне управління ресурсами перш за все характеризується оцінюванням продуктивності та якості використання ресурсів підприємства, де основою такого оцінювання є порівняння корисного результату діяльності з понесеними витратами для отримання такого результату. За такого оцінювання корисний результат може розглядатися з двох сторін, по-перше, він може бути представлений у вигляді економічного ефекту, тобто прибутку, а по-друге, у вигляді соціального ефекту – забезпечення належного рівня екологічності виробництва та економії витрат, які позитивно впливають на майбутні покоління [4].

Оцінювання ефективності управління ресурсами являється аналітичною діяльністю, а тому для забезпечення результативного та адекватного результату оцінки передбачає використання принципів точності, достовірності, релевантності, системності, комплексності, порівнянності та періодичності. В залежності від використання наведених принципів виділяють наступні підходи до оцінювання якості управління ресурсами підприємства:

– Селективний підхід – характеризується оцінкою ефективності управління ресурсами виходячи з оцінки одиничного компонента системи ресурсного забезпечення підприємства. Завдяки цьому підходу підприємство здатне отримати розрізнену характеристику певної складової ресурсного забезпечення, проте даний підхід не дає загальної оцінки ефективності управління ресурсами на підприємстві.

– Фрагментарний підхід – передбачає епізодичну, ситуативну оцінку ефективності

управління ресурсами лише за певних умов, таких як прийняття управлінських рішень або внесення змін до системи управління. Даний підхід є доволі економним, так як витрати на оцінку здійснюються лише у разі суттєвої необхідності, проте з часом інформація про оцінювання може стати застарілою.

– Комплексний підхід – передбачає сукупну, системну оцінку всіх складових ефективності управління ресурсами.

Таким чином, завдяки оцінці ефективності управління ресурсами підприємство здатне розробити план заходів для більш повного та раціонального використання своїх ресурсів. Для цього слід враховувати не лише поточний обсяг ресурсів, який має у своєму розпорядженні підприємство, але й той, який фактично використовується. Виходячи з цього, система показників оцінювання ефективності управління ресурсами повинна включати показники, які визначають ефективність користування ресурсами, забезпеченість ними та їх склад. Під час оцінки ефективності управління ресурсами слід мати чітке уявлення про структуру ресурсного забезпечення, мати інформацію про складові елементи структури, їх співвідношення та ступінь використання в результаті виробничої діяльності. Також велике значення має усвідомлення того, яке місце та роль займають матеріальні складові ресурсного забезпечення, а також те як вони взаємодіють з іншими елементами.

Таким чином, можна виділити наступні види оцінювання, які характеризують ефективність управління ресурсами (табл. 2).

В табл. 2 представлені різні підходи до оцінювання різних видів ресурсів на підприємстві. Оцінка матеріальних ресурсів включає аналіз можливостей підприємства щодо забезпечення виробництва технічними та технологічними ресурсами, а також наявність необхідних засобів та предметів праці. При оцінці фінансових ресурсів враховується аналіз показників фінансового стану, таких як рентабельність, платоспроможність та ліквідність підприємства. Оцінка трудових ресурсів охоплює характеристику ефективності та наявність необхідного персоналу, зокрема,

Таблиця 1

Види оцінки ефективності управління ресурсами підприємства

Види оцінки	Показники оцінювання
1) Оцінка ефективності управління матеріальними ресурсами	- Матеріаломісткість; - Матеріаловіддача; - Коефіцієнт забезпечення матеріальними ресурсами; - Коефіцієнт корисного витрачання матеріальних ресурсів; - Співвідношення темпів росту обсягу продукції і матеріальних витрат.
2) Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами	- Коефіцієнт фінансової залежності; - Коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності; - Коефіцієнт концентрації власного капіталу; - Показники ділової активності; - Рентабельність власного капіталу.
3) Оцінка ефективності управління трудовими ресурсами	- Коефіцієнти обороту найманих та звільнених працівників; - Коефіцієнт плинності кадрів; - Коефіцієнт продуктивності праці; - Коефіцієнт використання робочого часу.
4) Оцінка ефективності управління технічними ресурсами	- Коефіцієнт оновлення основних засобів; - Коефіцієнт вибуття основних засобів; - Коефіцієнт зносу основних фондів; - Фондовіддача; - Фондомісткість; - Фондоозброєність; - Рентабельність основних засобів.

Джерело: складено автором на основі [3]

показник плинності кадрів та рівень продуктивності праці. Враховуючи аспекти оцінки технічних ресурсів, визначається їхня ефективність та розробляються стратегії подальшого вдосконалення для забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Для того, щоб отримати цілісне уявлення про ефективність управління ресурсами та оцінити ступінь впливу управління ресурсами на кінцевий результат діяльності підприємства застосовується підхід, який передбачає використання інтегрального показника ефективності управління ресурсами підприємства, який передбачає оцінку всіх ресурсів підприємства (рис. 2) та розраховується за наступною формулою:

$$\text{ІП} = (K_{ф.р} * \text{ФР}) + (K_{м.р} * \text{МР}) + (K_{т.р} * \text{ТР}) + (K_{тех.р} * \text{ТехР}), \quad (1)$$

де: ІП – інтегральний показник ефективності управління ресурсами;

K_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання;

ФР – фінансові ресурси;

МР – матеріальні ресурси;

ТР – трудові ресурси;

ТехР – технічні ресурси.

Для того щоб виявити вагу кожного показника оцінювання необхідно застосувати наступну формулу:

$$K_i = \frac{(m * n) - R_{ij}}{0,5 * m * n * (n - 1)}, \quad (2)$$

де: K_i – коефіцієнт ваги показника оцінювання;

m – число експертів;

n – число параметрів;

R_{ij} – значення параметру, який присвоєно експертом певному параметру.

Таким чином, за допомогою наведеного аналізу представлених показників ефективності управління ресурсами підприємства можна стверджувати, що методологія оцінки ефективності управління ресурсами заснована на комплексності та багатовимірності у підходах щодо проведення такої оцінки, за допомогою цих підходів можна здійснити оцінку ефективності управління кожним окремим ресурсом підприємства, що дозволяє виявляти та усувати проблеми управління ресурсами у окремих підрозділах підприємства. Вчасне виявлення та усунення проблем ефективності управління ресурсами створює умови для розвитку та розширення діяльності підприємства.

<p align="center">Оцінювання ефективності управління матеріальними ресурсами</p> $MP = (K_{М.М} * K1) + (K_{М.В} * K2) + (K_{З.М.Р.} * K3) + (K_{К.В.М.Р.} * K4) + (K_{Сп.М.В.} * K5)$	<p align="center">Оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами</p> $ФР = (K_{Ф.З.} * K1) + (K_{П.Л} * K2) + (K_{Ш.Л.} * K3) + (K_{А.Л.} * K4) + (K_{К.В.К.} * K5) + (K_{Р.В.К.} * K6)$
<p>$K_{М.М}$ – коефіцієнт матеріаломісткості; $K_{М.В}$ – коефіцієнт матеріаловіддачі; $K_{З.М.Р.}$ – коефіцієнт забезпечення матеріальними ресурсами; $K_{К.В.М.Р.}$ – коефіцієнт корисного використання матеріальних ресурсів; $K_{Сп.М.В.}$ – коефіцієнт співвідношення темпів росту обсягу продукції і матеріальних витрат; K_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання матеріальних ресурсів.</p>	<p>$K_{Ф.З.}$ – коефіцієнт фінансової залежності; $K_{П.Л}$ – коефіцієнт поточної ліквідності; $K_{Ш.Л.}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності; $K_{А.Л.}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності; $K_{К.В.К.}$ – коефіцієнт концентрації власного капіталу; $K_{Р.В.К.}$ – коефіцієнт рентабельності власного капіталу; K_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання фінансових ресурсів.</p>
<p align="center">Оцінювання ефективності управління трудовими ресурсами</p> $ТР = (K_{О.Н.П.} * K1) + (K_{О.ЗВ.П.} * K2) + (K_{П.К.} * K3) + (K_{Пр.П.} * K4) + (K_{В.Р.Ч.} * K5)$	<p align="center">Оцінювання ефективності управління технічними ресурсами</p> $ТехР = (K_{О.О.З.} * K1) + (K_{В.О.З.} * K2) + (K_{З.О.Ф.} * K3) + (K_{Ф.В.} * K4) + (K_{Ф.М.} * K5) + (K_{Ф.О.З.} * K6) + (K_{Р.О.З.} * K7)$
<p>$K_{О.Н.П.}$ – коефіцієнт обороту найманих працівників; $K_{О.ЗВ.П.}$ – коефіцієнт обороту звільнених працівників; $K_{П.К.}$ – коефіцієнт плинності кадрів; $K_{Пр.П.}$ – коефіцієнт продуктивності праці; $K_{В.Р.Ч.}$ – коефіцієнт використання робочого часу; K_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання трудових ресурсів.</p>	<p>$K_{О.О.З.}$ – коефіцієнт оновлення основних засобів; $K_{В.О.З.}$ – коефіцієнт вибуття основних засобів; $K_{З.О.Ф.}$ – коефіцієнт зносу основних фондів; $K_{Ф.В.}$ – коефіцієнт фондівіддачі; $K_{Ф.М.}$ – коефіцієнт фондомісткості; $K_{Ф.О.З.}$ – коефіцієнт фондоозброєності; $K_{Р.О.З.}$ – коефіцієнт рентабельності основних засобів; K_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання технічних ресурсів.</p>

Рис. 2. Інтегральна оцінка ефективності управління ресурсами

Джерело: складено автором на основі [5]

Висновки. Завдання, які виникають під час оцінювання ефективності управління ресурсами підприємства як інструменту забезпечення прибутковості, мають вирішальне значення для успіху та забезпечення прибутковості підприємства. Цей процес передбачає аналіз та удосконалення використання різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, людські та інтелектуальні ресурси.

Отже, оцінювання ефективності управління ресурсами підприємства є важливим інструментом для досягнення прибутковості та стійкості на ринку. Розуміння важливості цього процесу та вдосконалення методів та інструментів оцінювання допомагають підприємству залишатися конкурентоспроможним та досягати відповідного рівня прибутковості.

Список використаних джерел:

1. Ващенко О. П. Сутність та класифікація ресурсів підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 11. С. 104–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2019_2_16 (дата звернення: 05.11.2023).
2. Лопатюк О. А. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні аспекти. *Економіка*. 2011. № 5. С. 36–39.
3. Мазур А. О., Кириченко С. О. Методологічні основи ефективного використання ресурсів підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 6. С. 253–258. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/handle/123456789/2013> (дата звернення: 04.11.2023).
4. Собур С. В. Шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2009. № 3. С. 56–61.
5. Шаманська О. І. Система оцінки ефективності управління ресурсами підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016. № 8. С. 81–89. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/14.pdf (дата звернення: 02.11.2023).
6. Швиданенко Г. О. Управління ресурсами підприємства: монографія. Київ : КНЕУ, 2014. 418 с.

References:

1. Vashchenko O. P. (2019) Sutnist ta klasyfikatsiia resursiv pidpriumstva [Essence and Classification of Enterprise Resources]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, vol. 11, pp. 104–108. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2019_2_16 (accessed November 5, 2023).
2. Lopatiuk O. A. (2011) Resursnyi potentsial pidpriumstva: teoretychni aspekty [Resource Potential of the Enterprise: Theoretical Aspects]. *Ekonomika*, vol. 5, pp. 36–39. [in Ukrainian]
3. Mazur A. O., Kyrychenko S. O. (2018) Metodolohichni osnovy efektyvnoho vykorystannia resursiv pidpriumstva [Methodological Foundations for Efficient Resource Utilization at the Enterprise]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 6, pp. 253–258. Available at: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/handle/123456789/2013> (accessed November 4, 2023).
4. Sobur S. V. (2009) Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia resursnoho potentsialu pidpriumstva [Ways to Increase the Efficiency of Resource Potential Utilization at the Enterprise]. *Efektivna ekonomika*, vol. 3, pp. 56–61. [in Ukrainian]
5. Shamanska O. I. (2016) Systema otsinky efektyvnosti upravlinnia resursamy pidpriumstva [System for Evaluating the Efficiency of Enterprise Resource Management]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, vol. 8, pp. 81–89. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/14.pdf (accessed November 2, 2023).
6. Shvydanenko H. O. (2014) *Upravlinnia resursamy pidpriumstva*: monohrafiia [Enterprise Resource Management: monograph]. Kyiv: KNEU, 418 p.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2023